

УДК 070.47

НОВИНИ ГЕОГРАФІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРЕСІ

Оксана Гривняк

*Львівський поліграфічний коледж
Української академії друкарства
пл. Митна, 1, 79008, м. Львів, Україна
e-mail: mail@ptuad.lviv.ua*

Аналізуються новини на сторінках журналу «Географія та основи економіки в школі» та газети «Краєзнавство. Географія. Туризм».

Ключові слова: Педагогічна преса, журнал «Географія та основи економіки в школі», газета «Краєзнавство. Географія. Туризм», рубрики новин, новини географії.

Вивчення шкільної географії, як і будь-якого іншого навчального предмету, передбачає формування в учнів цілого ряду компетентностей. Компетентність у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. [4] Компетентна в певній сфері людина має відповідні знання та здібності, що дозволяють їй обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній. Лише компетентний педагог здатний сформувати учнівські компетентності.

Професійні якості педагога передбачають володіння предметом викладання, методикою викладання предмету, психологічну підготовку, загальну ерудицію, широкий культурний світогляд, педагогічну майстерність, володіння технологіями педагогічної праці, організаторські уміння і навички, педагогічний такт, педагогічну техніку, володіння технологіями спілкування риторське мистецтво та інші якості. Конкретні уміння підібрати і підготувати навчальний матеріал, наочність, обладнання, доступно, ясно, виразно, переконливо і послідовно викладати навчальний матеріал, стимулювати розвиток пізнавальних інтересів і духовних потреб, підвищувати навчально-пізнавальну активність формуються протягом всієї трудової діяльності. У формуванні професійних здібностей велику роль відіграє систематична праця педагога над собою.

Сьогодні основна мета географічних досліджень визначається як наукове обґрунтування шляхів раціональної територіальної організації суспільства і природокористування, створення основ стратегії екологічно безпечного розвитку суспільства. Оскільки суспільство надзвичайно мінливий об'єкт дослідження, географові потрібно постійно відслідковувати суспільні зміни, тенденції.

Отож аргументів, які доводять важливість своєчасного подання новин для географа-педагога, достатньо. І тут на допомогу вчителеві приходять педагогічна преса. Для вчителів географії друком виходять журнал «Географія та економіка в сучасній школі» видавництва «Педагогічна преса» та газета «Краєзнавство. Географія. Туризм» видавництва «Шкільний світ».

Журнал «Географія та основи економіки в школі» заснований в 1995 році і виходив чотири рази на рік, з 2001 року періодичність видання зросла до шести разів на рік, з 2005 – вісім разів на рік (лютий, березень, квітень, серпень вересень, жовтень, листопад, не виходить в літні місяці – червень, липень, а також у зимові – грудень, січень), а з 2007 року часопис стає щомісячником. Засновниками видання є Міністерство освіти і науки України й Академія педагогічних наук України. Журнал призначений для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, методистів, науковців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентам вищих навчальних закладів. Читацька аудиторія журналу — це передусім сильний вчитель. Сьогодні це одне з популярних видань, в якому поєднується висвітлення методики й практики викладання географії та економіки в школі з офіційною інформацією, що оперативно надходить з Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, а також Інституту педагогіки АПН України. Крім того, в журналі завжди чимало матеріалів, що дають змогу розширити коло знань учителя географії [3]. Журнал друкує матеріали профільного Міністерства – методичні листи, рекомендації, навчальні програми; публікує методичні розробки урочних та позаурочних заходів; висвітлює проведення всеукраїнських та міжнародних олімпіад, турнірів юних географів та економістів, семінарів, конференцій, конкурсів, з'їздів УГТ; ознайомлює з розвитком сучасної географічної та економічної науки, запрошує відвідати природні об'єкти та культурні пам'ятки в країнах світу та Україні.

Журнал є офіційним органом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, тому в ньому є офіційна інформація, що стоїть на заваді більш широкому розповсюдженню журналу серед тих, хто любить географію [2].

Новини шкільної географії подаються у кількох рубриках.

1. Рубрика «До серпневих нарад учителів» започаткована у 1998 році. Вона має метою інформувати педагогічну громадськість про викладання географії та економіки у наступному навчальному році і тому розміщується у літніх, в основному серпневих, номерах журналу.

2. Рубрика «У міністерстві освіти України» вміщує екзаменаційні білети, завдання державної підсумкової атестації з географії, з курсу «Основи економічних знань». Оперативна інформація з відповідних установ розміщена в рубриках «У ВАК України», «В Українському географічному товаристві», «В Українському центрі оцінювання якості освіти». Слід відмітити, що новини з усіх вказаних установ поступають вкрай рідко — по 1-2 в рік.

3. Рубрика «Програми і підручники» існує з 2000 року і є практично в кожному номері журналу. За досліджуваний період тут опубліковано понад 50 програм для обов'язкових, факультативних та експериментальних географічних та економічних курсів. До 2000 року програми курсів розміщувалися в рубриках «Методика. практика, досвід» та «Основи економічних знань». З 2007 року інтенсивність повідомлень у цій рубриці зменшилася до 2-3 на рік. З 2006 року.

з огляду на перехід до 12-річної освіти. на сторінках журналу друкувалися оновлені програми до кожного з курсів географії загальноосвітньої школи, матеріали до профільної школи. Про нові підручники, навчальні посібники, додаткову літературу до курсів інформують рубрики «Відгуки та рецензії», «Нові видання». Хоча у журналі повідомляють про появу лише окремих навчальних видань, які становлять мабуть соту частину того, що виходить друком. Самостійно вчителів географії відслідкувати ці новинки надзвичайно складно, тому роботу цих рубрик варто активізувати.

У 2001 році на сторінках журналу пройшло обговорення змісту географічної та економічної освіти в загальноосвітній школі. Рубрика «Реформа шкільної освіти» представила концепції змісту освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Київського національного економічного університету, Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Журнал «Географія та основи економіки в школі» постійно інформує читачів про проведені учнівські олімпіади з географії, економічної теорії, економіки, краєзнавства, оприлюднює конкурсні завдання, результати олімпіад. Журнал належним чином відгукується на географічні події міжнародного та загальноукраїнського рівня. У номерах надрукована інформація про міжнародні науково-методичні семінари, конференції, з'їзди Українського географічного товариства, конкурс «Краща публікація», вузівські наукові конференції та семінари. Так у номерах за 2002 рік розміщена інформація про першу Міжнародну науково-практичну конференцію «Регіон 2003: стратегія оптимального розвитку», VII Українську антарктичну експедицію, за 2003 рік — про Всеукраїнський семінар з економіки у Кам'янець-Подільському, III з'їзд краєзнавців України, за 2004 рік — про XXX Міжнародний географічного конгрес та IX з'їзду Українського географічного товариства, що відбувся у вересні 2004 року в Чернівцях, за 2005 рік — про виставку старовинних карт «IMAGOUkraine», за 2007 рік — науково-практичну конференцію «Конструктивна географія: становлення, сучасні досягнення та перспективи розвитку», про проведення Третьої міжнародної наукової конференції «Історія української географії та картографії», присвяченої 130-річчю академіка Степана Рудницького.

Ніна Чанцева, член редколегії журналу, звертає увагу на необхідність висвітлення економіки України, яка останнім часом динамічно розвивається. [1] Адже в Україні вже є чимало нових великих і малих, з новими формами власності підприємств. Випереджаючим темпами розвиваються галузі металургійного комплексу, легкої та харчової промисловості, про які в підручниках можна прочитати одним реченням. [1] Подібні публікації є рідкісними. Раз на рік з'являються публікації у рубриці «До річниці незалежності України», наприклад, у 2001 році подаються статистичні дані у статті «Україна в цифрах», у 2003 році — інформація про інвестиційний клімат в Україні, у 2004 році — аналіз реального валового внутрішнього продукту України, у 2005 році — інформація про відносини власності в Україні, у 2006 році — розглядаються проблеми забезпечення сталого економічного зростання

та розвитку України, у 2007 — адміністративно-територіальна реформа в Україні. У 2003 році апробується рубрика «Економіка країни» статтею Ганни Уварової «Погляд на економічний розвиток України», у 2004 році виходить стаття «Аналіз безробіття в Україні», а з 2005 статті рубрики є практично в кожному номері журналу — «Аналіз інфляції в Україні», «Аналіз курсу долара США в Україні», «Україна на світовому ринку послуг: галузевий та регіональний аспекти», «Структура грошової маси в Україні», «Загальна характеристика промисловості України», «Динаміка та структура бюджету України», «Порівняння заробітної плати з прожитковим мінімумом в Україні», «Лідери вітчизняного аграрного сектора економіки», «Народні промисли як важливий фактор економічного розвитку депресивних районів України», «Промисловий та експортно-імпорتنний потенціал Дніпропетровської області», «Розвиток малих підприємств в Україні», «Україна у час світової економічної кризи: виклики та можливості», цикл наукових статей про економічні райони України. Не прижилася рубрика «Україна в цифрах і фактах».

Захоплення наукою — обов'язкова учительська якість. Науковий інтерес допомагає вчителю формувати повагу до свого предмету, не втрачати наукової культури, бачити і вчити учнів бачити зв'язок своєї науки з загальними процесами людського розвитку. З 2000 року працює рубрика «Наука — вчителю», яка висвітлює нові тенденції у розвитку економіки України і допомагає вчителю подавати учням актуальну інформацію. Назву окремі статті цієї рубрики, які носять новинний характер, — «Атомна енергетика України на рубежі двох століть» (№ 1, 2000), «Перспективи розвитку Придніпров'я» (№ 1, 2000), «Нафтогазовий комплекс України» (№ 2, 2000), «Підприємництво. його організаційні форми в Україні» (№ 4, 2000), «Особливості промислового використання мінеральних ресурсів України» (№ 4, 2000), «Всеукраїнський перепис населення 2001 року: аналіз і оцінка» (№ 2, 2003), «Українське заробітчанство в зарубіжжі: реалії, проблеми, перспективи» (№ 5, 2003), «Депресивні регіони, поселення й галузі економіки України: проблеми, оцінки, прогнози» (№ 5, 2004), «Спеціальні економічні зони та території пріоритетного розвитку: проблеми та перспективи становлення в Україні» (№ 6, 2004), «Освіта населення України: територіальні відмінності й тенденції динаміки» (№ 8, 2005), «Трансформація господарства західноукраїнського пограниччя» (№ 8, 2005), «Національний і мовний склад населення України та питання її національно-культурного розвитку» (№ 8, 2006). Автором більшості з цих статей є Федір Заставний — відомий український географ, професор, доктор географічних наук, завідувач кафедри географії України географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (1990–2009 рр.), лауреат премії імені О. Г. Шліхтера АН України, дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Почесний член Українського географічного товариства, академік Академії наук Вищої школи. З 2003 року активно працює рубрика «Сторінками наукових видань», щорічно друкується кілька десятків повідомлень.

Член редакційної колегії журналу Наталя Бескова відзначає потребу у рубриці, яка постійно інформуватиме читачів про нове в географії. [1] Географічні новини висвітлюються в рубриках «Сторінка інформації», яка існує до 2000 року, та «З різних джерел» — з 2000 року. Відмінність цих рубрик

полягає в тому, що перша подає новини географії компактно на одній сторінці, а друга — на різних сторінках. Кількість повідомлень у цих рубриках є незначною — десяток у рік.

Постійними є рубрики «Ювілеї», «Визначні дати та видатні імена», де розміщується статті про географів, краєзнавців, дослідників планети, приурочені до визначних дат. Впродовж 1998-2000 років друкувався календар пам'ятних дат.

Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм» випускається видавництвом «Перше вересня»/ «Шкільний світ». «Шкільний світ» – провідне педагогічне видавництво України, яке спеціалізується на випускові періодичних видань та навчально-методичної літератури, відоме освітянам з 1996 р. На сьогодні – це 31 газета. [5]

Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм» видається з ініціативи Асоціації вчителів географії. Виходить 4 рази на місяць, сьогодні на 888 сторінках. Протягом усього часу її головним редактором є Василь Серебрій, який довгий час працював вчителем географії СШ № 268 міста Києва. У 1996-97 роках газета виходила під назвою «Краєзнавство та шкільний туризм». На початку свого матеріали газети носили в основному пізнавальний характер, новини з'являються вкрай рідко — це офіційна інформація Держкомтуризму, Міністерства освіти, Всеукраїнської спілки краєзнавців, Міжнародного туристсько-спортивного союзу тощо.

Окремі номери газети «Краєзнавство. Географія. Туризм» повідомляють про нові видання. Так у 1997 році № 7 газети — спеціальний випуск, у якому редакція знайомить читачів з новими виданнями, що допоможуть у підготовці до предметних олімпіад з географії, № 8 — дайджест знайомить із періодичними виданнями, спорідненими за тематикою, № 11 — знайомство з новими книгами під заголовком «Відкриваємо друкований світ», № 12 — «Дайджест – 2», № 13 — «Відкриваємо друкований світ», у наступних номерах з'являється рубрика з аналогічною назвою, яка інформує читачів про вихід нових книжок і періодичних видань. Дайджести з'являється до двох раз кожного року. Кількість повідомлень, що носить новинний характер не перевищує десятка на рік. До таких можна зарахувати статті «Україна — космічна держава», «Морський старт» (№ 24), «Всесвітній день туризму» (№ 35), «За матеріалами II Маріупольської екологічної конференції» (№ 40), «Археологічна експедиція «Кам'яний брід – 97», «Пригоди українців у В'єтнамі» (№ 41), що вийшли у 1997 році, «Продуктивні сили України у XXI столітті», «Чай на українському ринку», «Карпатський армагедон», що вийшли у 2009 році.

Сьогодні газета «Краєзнавство. Географія. Туризм» висвітлює новини в кількох рубриках. Рубрика «Інформація» вміщує корисну інформацію на допомогу вчителю в роботі про форуми, конференції, конкурси, змагання. Тут з'являються статті, що пробуджують цікавість читачів, наприклад «У Севастополі відкритий пам'ятник квакші звичайній», «В Україні з'явився перший музей «їжі богів». Новини з конференцій можна знайти в рубриці «Відкриття і дослідження» — «Глобальні та регіональні зміни клімату. Міжнародна наукова конференція», «Українські перспективи екологічного сільського господарства. Круглий стіл».

Рубрика «Турніри. Конкурси. Олімпіади» інформує про всеукраїнські турнір юних географів, всеукраїнські олімпіади з географії, міжнародні олімпіади з наук про Землю, турніри зі спортивного туризму.

Тематичні номери газети ставлять перед собою завдання донести найновішу інформацію для вчителів. Так, у номерах за 1997 рік підібрані матеріали про окремі країни світу — Францію, Норвегію, Швецію. Тематичні номери містять інтерв'ю з послами країн в Україні, відомими людьми країни тощо. Серед тематичних номерів за 2010 рік назву №18 «На Форумі газети КГТ», №41-43 «Газ. Нафта».

Проведений аналіз показав, що новини, які висвітлюються в педагогічній пресі для географів, є тематично одноманітними і не завжди актуальними. Така ситуація змушує компетентного вчителя географії бути у постійному пошуку.

-
1. Щоб думка була почута, її треба висловлювати // Географія та основи економіки в школі. – 2003. – № 1. – С. 2 – 3.
 2. Формувати успішну людину засобами географії. // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 1. – С. 2 – 3.
 3. Ювілейний рік журналу // Географія та основи економіки в школі. – 2003. – № 6. – С. 2 – 3.
 4. uk.wikipedia.org/wiki/
 5. www.osvitaua.com

GEOGRAPHYNEWSINTHEPEDAGOGICALPRESS

Oksana Hryvnyak

*Lviv Polygraphic College of Ukrainian Academy of Printing
Mytna Square, 1, 79008, Lviv, Ukraine
e-mail: mail@ptuad.lviv.ua*

Summary: The news are analysed in Geography and Economy Basis at School and in Regional Ethnography, Geography, Tourism newspaper.

Keywords: Pedagogical press, journal «Geography and Economical basis at school», newspaper «Regional Ethnography. Geography. Tourism», the news, news of the geography.

НОВОСТИ ГЕОГРАФИИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРЕССЕ

Оксана Гривняк

*Львовский полиграфический колледж Украинской академии печати
пл. Мытна, 1, 79008, г. Львов, Украина
e-mail: mail@ptuad.lviv.ua*

Аннотация. Анализируются новости на страницах журнала «География и основы экономики в школе» и газеты «Краеведение. География. Туризм».

Ключевые слова: Педагогическая пресса, журнал «География и основы экономики в школе», газета «Краеведение. География. Туризм», рубрики новостей, новости географии.

*Стаття надійшла до редколегії 23.12.12
Прийнята до друку 10.01.13*